

УДК 821.161.2 (477.83/86)

Г 15

Володимир ГАЛИК

**СОЦІАЛЬНА СТРАТИФІКАЦІЯ НАСЕЛЕННЯ
“ГАЛИЦЬКОЇ КАЛІФОРНІЇ”
У ТВОРЧІЙ СПАДЩИНІ ІВАНА ФРАНКА**

У статті аналізується Франкове бачення диференціації суспільства “Галицької Каліфорнії” у другій половині ХІХ ст. Основна увага звернута на його оцінку за ознакою нерівності у прибутках, власності, стилі життя та побуту робітників Борислава. Визначено, що І. Франко у творчій спадщині не лише відображає соціально-економічне становище фабричного пролетаріату “Галицької Каліфорнії”, а й намагається прищепити йому ідею визволення від гніту нафтових магнатів.

Ключові слова: Іван Франко, “Галицька Каліфорнія”, суспільство, соціальна стратифікація, робітники, Борислав.

Постановка проблеми. Із другої половини ХІХ ст. незнаний широкому загалу Борислав став відомим промисловим осередком видобутку й переробки нафти, озокериту та газу не тільки України, але цілої Західної Європи. Через таке стрімке піднесення розвитку нафтово-озокеритної промисловості місто одержало у різножанровій літературі та різних писемних джерелах низку історичних назв, найпопулярнішою з-поміж яких стала “Галицька Каліфорнія”. Наприкінці ХІХ ст. Борислав приносив мільйонні прибутки як державі, так і нафтопромисловцям. Другі були “держателями” промислів і переважно проживали за межами Борислава (у сусідньому Дрогобичі, віддаленому Львові, Відні, що на початку ХХ ст. було найбільшим містом у Європі) та інших містах Західної Європи. Вони були настільки багатими, що фактично “купалися в золоті”. Проте самі робітники процвітаючої “Галицької Каліфорнії” перебували у вкрай жахливих

соціально-економічних і побутових умовах, які не могли розв'язати навіть численні робітничі протести та страйки.

Отже, з огляду на це згадана проблема життя і побуту робітничого класу “Галицької Каліфорнії” посіла вагоме місце у творчому доробку Івана Франка, який саме у період бурхливого економічного процвітання Борислава почав вивчати його соціальну стратифікацію. Таке зацікавлення ученого згаданою проблемою очевидне, адже І. Франко у своєму ідеологічному напрямку був соціалістом, а отже, велику увагу приділяв вивченню соціальної історії населених пунктів не лише Дрогобицько-Бориславського нафтового басейну, а й інших регіонів у другій половині XIX – початку XX ст.

Аналіз останніх досліджень і публікацій засвідчує, що обрана тема дослідження була предметом зацікавлення низки дослідників-франкознавців. Зокрема, у резонансних дослідженнях історика Я. Грицака [7] проаналізовано історико-краєзнавчі, етнографічно-фольклорні, політичні, соціально-економічні аспекти дослідницької спадщини Івана Франка на теренах “Галицької Каліфорнії”. Аналізуючи творчу спадщину Івана Франка, дослідник чимало уваги приділяє його зацікавленням соціально-економічним становищем Борислава та життям його зубожілих верств населення у другій половині XIX ст. В окремих розділах праці “Пророк у своїй вітчизні” Я. Грицак аналізує вплив Борислава на формування історико-краєзнавчих, етнографічно-фольклорних, політичних, соціально-економічних поглядів Івана Франка [7]. Були спроби аналізу особливостей художньої прози Івана Франка крізь призму твору “Борислав сміється” [8], [9]. Окремі аспекти досліджуваної проблеми також були предметом зацікавлення автора цієї статті [2], [3], [4], [5], [6].

З огляду на те, що у сучасному франкознавстві помітною є відсутність спеціального дослідження, де було би висвітлено Франкове бачення життя і побуту населення “Галицької Каліфорнії” за ознакою нерівності у способі життя, власності та прибутків, ставимо собі за *мету* на основі багатогранної творчої спадщини українського вченого висвітлити окреслену проблему.

Спостерігаючи за соціальною стратифікацією “Галицької Каліфорнії”, Іван Франко особливу увагу звертає на соціальний склад населення Борислава, простежуючи особливості його

повсякденного життя. За словами І. Франка, Борислав зі своїм обширним присілком Мразницею ще на початку 50-х р. XIX ст. був невеликим підгірським селом, належав польським панам Карніцьким. Згідно з даними тематизму, з 1850 р. русинів у Бориславі було 520, а у Мразниці – 239, тобто усього 759. Але коли у середині XIX ст. почали видобувати “кип’ячку” (нафта, яку видобували із свердловини, була насичена газом і булькотіла, ніби кипіла) чисельність населення почала збільшуватися. За даними тематизму, у 1879 р. русинів замешкало у Бориславі: місцевих – 660, заробітчан, які постійно жили в Бориславі – 270, в Мразниці – 308, а всіх разом 1 238. У 1880 р. русинів у Бориславі було 2 266, поляків 330, німців 40, євреїв більше 6 800, тобто усіх мешканців більше 9 440 осіб. Крім них на заробітки приходило від 2-ох до 5-ти тисяч осіб [14, 143 – 145]. Отже, спостерігаємо еміграцію великої кількості населення зі своїх рідних місцевостей до Бориславу в пошуках заробітку.

Початок промислового видобутку прикарпатської нафти поклали технічні відкриття 1850-х р. У 1852 – 1853 рр. аптекарі з Львова Ян Зег та Ігнацій Лукасевич відкрили спосіб дистиляції нафти, яку після цього можна було використовувати у спеціально сконструйованих світильниках [7, 278].

Поширення нафти як освітлювальної речовини викликало в середині 1850-х рр. першу хвилю “нафтової лихоманки”, центром якої стає Борислав. У 1856 р., коли народився І. Франко, у Бориславі вже видобували до 500 кг нафти на тиждень. Під час пошуку нафти львівський фабрикант Роберт Доме у 1854 р. натрапив у Бориславі на великі поклади земляного воску (озокериту), хоча це відкриття ще кілька років не мало ніякого застосування, аж поки у 1862 р. не було відкрито формулу виготовлення з озокериту парафіну. І саме озокеритна промисловість до кінця 1880-х рр. займала левову частку в індустріальному розвитку Борислава [7, 279].

У творі “Борислав сміється” І. Франко змалював розвиток свідомості робітників Борислава. Тут описано заворушення робітників, що спричинили пожежу міста у 1873 р., на котру письменник не звернув прямої уваги, але виразно зобразив, що привело до її виникнення. У цьому творі автор показав побут робітників нафтових промислів Борислава. Він увиразнив зростання свідомості бориславських ріпників, еволюцію усвідомлення своєї сили. У

його творі ця працююча маса спочатку виступає безпорадною, але далі стає організованою і діяльнісною [8].

Так, І. Франко вважав Борислав відомим на всю Галичину, а то й на всю Європу як копальню нафти і земного воску. Туди рік-у-рік приїжджали тисячі людей, хоча нікому не спадало на думку поглянути на життя тої незлічимої сили “ріпників”, котрі видобували для них земні скарби. На думку І. Франка, “...справді, ні одно місце в цілій Галичині не представляє більшого поля для студій – не так поетичних, як більше соціальних. Сили де у нас, то певно в Бориславі найсильніше заступлена класа робітницька – а нужда, трата сил і здоров’я, зледащіння тих людей під взглядом моральним – найгрізніше і найголосніше віщують, що може статися з наших хліборобів в протягу яких-де двох десятків літ, коли недостача поля, хліба і грошей, коли наслідки всіляких хиб теперішнього суспільного устрою змусять їх іти на роботу фабричну, продавати своє здоров’я і свою силу на нужденне пропитання” [13, 275 – 276].

У бориславських оповіданнях (“Ріпник”, “На роботі”, “Навернений грішник”) І. Франко змалював тяжке життя селян, їхні переживання, визиск різного роду промисловців, купців і торговців. Відтворюючи психіку та мислення селян і робітників, він також вказує на тих, хто їх поневолив і використав для свого збагачення [18], [19], [22]. “Галицька Каліфорнія” за часів Івана Франка поступово входила завдяки підземним багатствам (нафтової ропи, воску і солі) у нову стадію – стадію нафтового промислу. Борислав, Тустановичі, Трускавець, Східниця, Ясениця Сільна та інші поступово втрачали свій первісний вигляд. На їх полях виростали нафтові вежі, ями для видобування соляної ропи та воску. У багатьох селах шинкарі відкривали корчми, у яких селяни та робітники пропивали свої тяжко зароблені гроші.

Над створенням бориславського циклу Іван Франко працював значний період свого творчого життя від 1876 до 1907 р. Він об’єднує десятки оповідань і два знаменитих романи “Воа констриктор” і “Борислав сміється”. У цих оповіданнях герої повністю втрачають зв’язок з хліборобством, стають професійними робітниками, приреченими на злидні, все ще зберігаючи почуття людської гідності. І. Франко в оповіданнях змальовує моральне і

фізичне приниження робітників, а їх поведінку як прибитих тягарем, затурканих і залежних рабів [10, 9 – 12].

У 1873 р., коли будувалася залізниця зі Львова до Стрия через Дрогобич, густина населення у Дрогобичі була дуже великою, що спричинило спалах епідемії холери. У зв'язку з цим учнів шкіл відпустили на тритижневі канікули і І. Франко, користуючись вільним часом, подався до Борислава, бо там під час епідемії помирав малий відсоток людей. Пояснювалося це тим, що нафтові випари захищали від цієї хвороби, а сама нафта є добрим дезінфікаційним засобом [1, 53 – 54]. Одним із найбільших його юнацьких вражень була велика пожежа у Бориславі (1871 р. або 1872 р.), яка тривала упродовж трьох днів і знищила велику кількість копалень і сирих продуктів. За цією пожежею І. Франко спостерігав з дрогибицької гори, а про її наслідки для багатьох малих підприємців, які втратили своє майно, довідувався пізніше із численних оповідок [11, 346].

У період своєї літературно-дослідницької діяльності І. Франко був добре обізнаний із бориславськими обставинами. Для нього Борислав слугував емпіричним доказом правдивості соціалістичних теорій. У його уяві місто поставало як прообраз майбутнього для всієї Галичини. У передмові до публікації своїх творів із бориславського циклу (січень 1877 р.) І. Франко пише, що жодне місце у цілій Галичині не є більшим полем для досліджень – не так поетичних, як більше соціальних. У Бориславі найсильніше затьмарена робітничая верства населення, а погане становище, трата сил і здоров'я, знедолення тих людей віщують, що може зробитися з тамтешніх хліборобів за період двох десятків років. Нестача поля, хліба і грошей, наслідки різних помилок тодішнього суспільного устрою змушують їх іти на фабричну роботу, продавати своє здоров'я і силу задля їх прожиття та їхніх родин. Роблячи порівняння “Галицької Каліфорнії” із західною Європою, підкреслює, що щоденний досвід показує як все більша маса робочих рук тиснеться з сіл до всіх фабричних заводів [13, 275].

Особливо І. Франка приваблювала наявність у “Галицькій Каліфорнії”, на відміну від решти Галичини, фабричного пролетаріату, який стоїть на чолі визволення робітничого класу [12, 62]. З огляду на це тема Борислава для І. Франка не стала просто напрямом до успіху на літературній ниві, вона також була доброю

нагодою для пропаганди певних ідей, які мали більший шанс на успіх серед галицько-руської читацької публіки [7, 286].

Улітку 1879 р. у І. Франка виникає задум для написання нової повісті “Борислав сміється” [1]. Так, у листі від 14 вересня 1879 р. до Ольги Рошкевич І. Франко зауважує, що це буде роман трохи ширшим від попередніх повістей і поряд буде висвітлене життя бориславських робітників паралельно із життям інших (нових) людей на панівному в цей час розвитку. Головною метою роману має бути представлено “реальне небувале серед бувалого і в окрасці бувалого” [17, 204 – 205]. Твір “Борислав сміється” має бути спробою реально змалювати організований робітничий рух у нафтовому басейні, тому І. Франко постійно збирає матеріали, що мали прислужитися для вдалої реалізації поставленої мети [16, 197 – 199]. На відміну від повісті “Петрії і Довбушуки”, у якій подані сюжети та краєвиди були вигаданими (фантастичними), хоча їх основу складали спогади про побут в Уричу, Бубнищі та Нижньому Синевідську [20], нова повість мала базуватися на реальних подіях великого робітничого страйку, що закінчився великою пожежею в Бориславі. І. Франко при різних нагодах підкреслював реальність поданих подій у творі [11, 346], [20, 460].

Історія робітничого руху в Бориславі засвідчила, що страйку, змалюваного І. Франком у повісті “Борислав сміється”, треба було чекати ще щонайменше двадцять років, але автор хотів прискорити події [7, 287]. У своєму репортажі 1880 – 1881 рр., де розкрито умови праці та життя робітників на найбільшій дрогобицькій фабриці Гартенберга і Гольдкремера, він закликає робітників: “А ви, браття – дрогобицькі робітники, – невже ви не відчуваєте своєїadolі, невже вічно думаєте гнути шию і терпляче схилитися, невже власні злидні не переконали вас, що сучасне “покірне телятко” не ссе тільки двох маток, але жодної?” [12, 65]. Ці слова підтверджують, що І. Франко підтримував, закликав і нетерпляче очікував страйкового руху робітників у “Галицькій Каліфорнії” проти пригноблених, які перетворили їхнє життя на повсякденні злидні.

Поступово Борислав перетворюється на центр робітничого руху. У 70-х рр. XIX ст. у ньому присутня жандармерія, а реорганізація поліції приводить до встановлення більш-менш

порядку в дикому бориславському житті. Підприємці вже не наважуються демонстративно визискувати робітників, а робітники у відповідь не наважуються крикливо нагадувати про свої утиски та кривди [15, 190]. Хоча 15 травня 1881 р. тут відбулася подія, яка залишила помітне місце у розвитку робітничого руху в Галичині. Під час виплати тижневої зарплати у Французькому товаристві мінерального воску між робітниками й адміністрацією виник конфлікт, дирекція викликала поліцію, а робітники з криком кинулися її роззброювати. Поліціанти відкрили вогонь, смертельно поранивши одного з нападників [7, 291]. Уперше поліція застосувала проти робітників вогнепальну зброю. На думку І. Франка, цей бунт робітників французької компанії був свідченням, що дотеперішній спокій у стосунках між робітниками та підприємцями не є тривким тому, що насправді не оснований на правдивому поліпшенні стану робітників [15, 190]. Отже, можна чекати нової хвилі робітничого протесту, а відтак перетворення Борислава на центр соціалістичного руху.

Подальший розвиток подій пішов зовсім іншим напрямом. Французька компанія під впливом бунту 1881 р. вирішила внормувати свої стосунки з робітниками. Щоб запобігти повторенню подібних інцидентів, вона зініціювала створення робітничого товариства взаємодопомоги і взялася будувати для робітників гуртожитки. Ця ініціатива створювала загрозу для місцевих підприємців, які не мали ні бажання, ні коштів, щоб робити щось подібне для своїх робітників. Робітники на основі цього, наймаючись на роботу, виявляли менше згоди, очікуючи від місцевих підприємців якихось дій за прикладом французької компанії [7, 291].

Отже, у стосунках між робітниками і підприємцями був присутній фактор, який впливав на їхні взаємини і робив їх дуже небезпечними. Це виявлялося у тому, що більшість малих підприємців були євреями, а основна маса робітників – християнами, у результаті чого суспільні антагонізми накладалися на релігійні та етнічні стереотипи, що призводило до загострення ситуації, а в кінцевому результаті це поєднання перетворювалося на сповільнену бомбу [7, 291].

Борислав став найбільшим у Галичині ринком найманої робочої сили. У другій половині XIX ст. тут працювало, залежно від пори року, 5 – 8 тис. робітників. Більшість становили селяни або

місцеві русини з Дрогобицького та сусідніх (Самбірського, Стрийського чи Турківського) повітів, або ж “мазури” (поляки з Західної Галичини). Вони залишалися прив’язаними до землі, а у Бориславі шукали додаткових засобів для існування. На роботу наймалися сезонно, на час перерви у сільськогосподарських роботах, а потім поверталися додому. В озокеритній промисловості сезонні робітники-селяни ще наприкінці 1890-х р. становили три чверті всього пролетаріату [7, 281].

Упродовж 1880 – 1881 рр., перебуваючи в рідному селі Нагуєвичі, Іван Франко на сторінках газети “Ргаса” “Кореспонденції із Дрогобича”, в яких на прикладі фабрики земляного воску, що належала Л. Гартбергу, Ш. Лаутенбахові, Н. Гольдмару, змальовує тяжкі умови життя бориславських робітників, жорстоку їх експлуатацію, нещадний визиск дитячої праці. За красивими словами фабрикантів про “розвиток національного промислу” І. Франко вздрів “сльози, деморалізацію і злидні сотень тисяч людей” [23].

Зміст цієї роботи сформував основу багатьох творів І. Франка бориславського циклу, а передовсім повісті “Борислав сміється”. У кореспонденції від 15 жовтня 1880 р. І. Франко писав: “Життя фабричних робітників аж до цього часу зовсім не була обговорено в “Ргаса”. Цей факт цікавий і водночас сумний. Він свідчить, що інтелектуальний рух у напрямі прогресу і визволення робітничого класу найменше притаманний був самій масі робітників. А тим часом у країнах Західної Європи саме фабричні робітники стоять на чолі цього руху! А в нас справа стоїть якраз навпаки. Перед ведуть складальники, кравці і взагалі робітники ремесел чи мануфактур, тоді як про фабричних робітників навіть і не чути. Чи у нас їх немає? Наша молода буржуазія – така молода, а така спритна у замилюванні очей громадськості і фальшуванні правди! Кілька разів вона проговорювалася, що справді їх немає, але незабаром сама ніби засоромилась цієї такої очевидної брехні – і замовкла” [22].

Висновки. Отже, наведені твердження І. Франка показують, що він був одним із перших соціалістів “Галицької Каліфорнії”, хто не лише звернув увагу на соціально-економічне становище фабричного пролетаріату, але й поширював серед нього ідею визволення від соціального гніту та нещадної експлуатації.

Перспективним напрямом подальшого дослідження теми є проблема впливу творчості І. Франка на формування політичних поглядів інтелігенції Дрогобича.

Джерела та література

І. ЛННБ. – Ф. 29. – (Возняк М.). – Оп. 1. – Спр. 67. – (До тексту повісті Франка “Борислав сміється”). – П. 18. – Арк. 1 – 11.

1. Бандрівський К. Спогади про Франка-школяра / К. Бандрівський // Гнатюк М. упор. Спогади про Івана Франка / М. Гнатюк. – Львів : Каменяр, 1997. – С. 49 – 54.

2. Галик В. “Там город преславний Дрогобич лежить...” (Вибрані праці Івана Франка про Дрогобич) / Володимир Галик. – Дрогобич : Коло, 2008. – 208 с.

3. Галик В. Борислав в історико-краєзнавчих дослідженнях Івана Франка / Володимир Галик // Літопис Бойківщини : журнал, присвячений досліддам історії, культури і побуту бойківського племені. – Видає Товариство “Бойківщина”, 2008. – Ч. 2/75 (86). – С. 34 – 42.

4. Галик В. Іван Франко про Дрогобицько-Бориславський нафтовий басейн / Володимир Галик // Альтернативи : інформаційно-культурологічний журнал. – Дрогобич : “Коло”, 2011. – № 4 – 5. – С. 72.

5. Галик В. Історія селянства та робітників Дрогобицько-Самбірського Підгір’я у дослідженнях Івана Франка / Володимир Галик // Проблеми історії України XIX – початку XX ст. – К., 2007. – Вип. XIII. – С. 16 – 24.

6. Галик В. Нафтовий комплекс Дрогобицько-Бориславського басейну в оцінці Івана Франка / Володимир Галик // Літопис Бойківщини : журнал, присвячений досліддам історії, культури і побуту бойківського племені. – Видає Товариство “Бойківщина”, 2008. – Ч. 1/74 (85). – С. 50 – 55.

7. Грицак Я. Пророк у своїй вітчизні. Франко та його спільнота (1856 – 1886) / Ярослав Грицак. – К. : Критика, 2006. – 631 с.

8. Грыцак Я. Рабочие Бориславско-Дрогобычского нефтяного бассейна во второй половине XIX – начале XX гг.: формирование, положение, классовая борьба дисс. ... кан. истор. наук / Ярослав Грыцак. – Львов : Б.И., 1986. – 241 с.

9. Сабат Г. Портрет у системі художнього простору і часу роману “Борислав сміється” І. Франка / Г. Сабат // Дрогобицький краєзнавчий збірник. – Дрогобич : Місіонер, 1995. – Вип. I. – С. 135 – 139.

10. Федченко П. Художня проза Івана Франка / П. Федченко // Франко І. Оповідання Борислав сміється. Повість. – К. : Дніпро, 1989. – С. 5 – 26.

11. Франко І. Мої знайомі жида / Іван Франко // Мозаїка: Із творів, що не ввійшли до Зібр. тв. у 50 т. ; упоряд. З.Т. Франко, М.Г. Василенко. – Львів : Каменяр, 2001. – С. 335 – 347.

12. Франко І. [Фабрика парафіну й церезину у Дрогобичі] / Іван Франко // Зібрання творів у 50-ти т. + додаткові томи. – К. : Наукова думка, 1984. – Т. 44, кн. I. – С. 62 – 63.

13. Франко І. Борислав. Картини з життя підгірського народу / Іван Франко // Зібрання творів у 50-ти т. + додаткові томи. – К. : Наукова думка, 1978. – Т. 14. – С. 275 – 276.

14. Франко І. Дещо про Борислав / Іван Франко // Вибрані статті про народну творчість / упоряд. О.І. Дей. – К. : Видавництво Академії Наук УРСР, 1955. – С. 142 – 148.

15. Франко І. Знадоби до вивчення мови і етнографії українського народу. Дещо про Борислав / Іван Франко // Зібрання творів у 50-ти т. + додаткові томи. – К. : Наук. думка, 1980. – Т. 26. – С. 186 – 193.

16. Франко І. Лист до М.І. Павлика від 30 липня 1879 р. / Іван Франко // Зібрання творів у 50-ти т. + додаткові томи. – К. : Наукова думка, 1986. – Т. 48. – С. 197 – 203.

17. Франко І. Лист до О.М. Рошкевич від 14 вересня 1879 р. / Іван Франко // Зібрання творів у 50-ти т. + додаткові томи. – К. : Наукова думка, 1986. – Т. 48. – С. 204 – 207.

18. Франко І. На роботі / Іван Франко // Зібрання творів у 50-ти т. + додаткові томи. – К. : Наукова думка, 1978. – Т. 14. – С. 292 – 307.

19. Франко І. Навернений грішник / Іван Франко // Зібрання творів у 50-ти т. + додаткові томи. – К. : Наукова думка, 1978. – Т. 14. – С. 307 – 369.

20. Франко І. Нарис з історії українсько-руської літератури до 1890 р. / Іван Франко // Зібрання творів у 50-ти т. + додаткові томи. – К. : Наукова думка, 1984. – Т. 41. – С. 194 – 471.

21. Франко І. Петрії й Довбушуки. Передмова. Postscriptum / Іван Франко // Повісті. – Львів : Каменяр, 1990. – С. 249 – 250, 366 – 367.

22. Франко І. Ріпник / Іван Франко // Зібрання творів у 50-ти т. + додаткові томи. – К. : Наукова думка, 1978. – Т. 14. – С. 277 – 291.

23. Franko I. Korespondencja. Drogobycz / [I. Franko] // Praca. – Lwów, 1880. – nr. 15. – 19 października. – S. 59

24. Franko I. Korespondencja. Drogobycz / [I. Franko] // Praca. – Lwów, 1881. – nr. 6. – 20 czerwca. – S. 27 – 32.

Галык Владимир. Социальная стратификация населения “Галицкой Калифорнии” в творческом наследии Ивана Франко. В статье анализируется видение И. Франко на проблему дифференциации общества “Галицкой Калифорнии” во второй половине XIX в. Основное внимание обращено на его оценку по признаку неравенства в доходах, собственности, стиле жизни и быта рабочих Борислава. Определено, что И. Франко в своем творческом наследии не только обращает внимание на социально-экономическое положение фабричного пролетариата “Галицкой Калифорнии”, но и пытается привить ему идею освобождения от гнета нефтяных магнатов.

Ключевые слова: Иван Франко, “Галицкая Калифорния”, общество, социальная стратификация, рабочие, Борислав.

Halyk Volodymyr. Social stratification of the population “Galician California” in the creative legacy of Ivan Franko. This article analyzes Franko’s vision of differentiation of the “Galician California” society in the second half of the nineteenth century. The main attention is paid to his assessment of the life of Boryslav workers on the basis of inequality in incomes, property, and life styles. It is determined that Franko in his creative legacy not only draws attention to the socio-economic situation of the “Galician California” factory proletariat, but also tries to instill in workers the idea of liberation from the oil magnates yoke.

Key words: Ivan Franko, “Galician California” society, social stratification, workers, Boryslav.